

HEW STRACHAN

Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

1926-2013

80+7 Χρόνια Αδιάκοπης
και Εντατικής Εκπολιτιστικής Εργασίας

«Σήμερα ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918) θεωρείται, σωστά, από πολλούς ως το ορόσημο του 20ού αιώνα. Το βιβλίο του Strachan είναι η καλύτερη επίτομη ιστορία του πολέμου. Ο συγγραφέας παρουσιάζει τον πόλεμο ως μια παγκόσμια σύρραξη, που διεξήχθη για ζητήματα ζωτικής σημασίας, τα οποία καθορίζουν μέχρι και σήμερα τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε τον κόσμο. [...] Ο Strachan αναδείχθηκε ανώτερος όλων όσων γράφουν έργα Στρατιωτικής Ιστορίας στην αγγλική γλώσσα».

Dennis Showalter,
Καθηγητής Ιστορίας
στο Πανεπιστήμιο του Κολοράντο

*

«Αυτή η περιεκτική και σοβαρή μελέτη ξεχωρίζει ως το πλέον τεκμηριωμένο και ευανάγνωστο ιστορικό έργο για τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο».

Los Angeles Times

*

«Μια δυναμική και εξαιρετική καταγραφή της πιο καθοριστικής σύρραξης του 20ού αιώνα. [...] Σπανίως μια επίτομη έκδοση κατορθώνει να αναβιώσει και να ερμηνεύσει με τόσο μεγάλη επιτυχία ένα τόσο πολύπλοκο ιστορικό φαινόμενο. [...] Το πλούσιο φωτογραφικό υλικό είναι εντυπωσιακό».

The Spectator

www.govostis.gr

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ζωοδόχου Πηγής 73, 106 81 Αθήνα • Τηλ.: 210 3815433, 210 3822251 • fax: 210 3816661

80+7 Χρόνια Αδιάκοπης και Εντατικής Εκπολιτιστικής Εργασίας

Λημείωμα του εκδότη

Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918) σηματοδοτεί το τέλος μιας εποχής ειρηνικής συνύπαρξης, ανάπτυξης και προόδου που γνώρισε η Ευρώπη μετά το τέλος του Γαλλοπρωσικού Πολέμου του 1870-1871, αλλά και την αυγή μιας εποχής ανακατατάξεων, ρευστότητας και συγκρούσεων κάθε μορφής –όχι μόνο πολεμικών–, που συνεχίζονται ως τις μέρες μας. Στα τέλη του 19ου αιώνα η Belle Époque, με τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, την εκβιομηχάνιση, την παγκοσμιοποίηση του εμπορίου και τη διακίνηση του κεφαλαίου, είχε αναγάγει στη σφαίρα του αδιανόητου, έναν πόλεμο στην Ευρώπη. Από τις αρχές, όμως, τού 20ού αιώνα σε κύκλους πολιτικών, στρατιωτικών, αλλά κυρίως τραπεζιτών και βιομηχάνων, άρχισε να αναπτύσσεται μια αδηφάγος τάση για όλο και περισσότερα κέρδη, για οικονομική επικράτηση επί ανταγωνιστικών χωρών, για αρπαγή αποικιών, καθώς και για την εξάπλωση της κυριαρχίας των ισχυρών κρατών, όχι μόνο εντός της Ευρώπης, αλλά και παγκοσμίως. Έτσι, το «αδιανόητο» έγινε πραγματικότητα. Το καλοκαίρι του 1914 η αδηφάγος Γερμανία και η μονίμως ανικανοποίητη Αυστρο-Ουγγαρία είδαν τον πόλεμο σαν μια ευκαιρία για ολοκληρωτική στρατιωτική και συνακόλουθα οικονομική επικράτηση στην ευρωπαϊκή ήπειρο αλλά και στον κόσμο ολόκληρο. Στην αιματηρή σύγκρουση που ξεκίνησε προστέθηκαν και οι αφανείς, αλλά εξίσου άπληστοι, Αγγλοσάξονες.

Η δραματική σύγκρουση άφησε πίσω της δεκάδες εκατομμύρια νεκρούς, γκρέμισε αυτοκρατορίες και άλλαξε τις ισορροπίες που διασφάλιζαν επί έναν αιώνα την ειρήνη στην Ευρώπη. Τυπικά η σύρραξη έληξε τον Νοέμβριο του 1918, αλλά στην πραγματικότητα η περίοδος που ακολούθησε δεν ήταν παρά μια ανακωχή για την εικοσαετή ανασυγκρότηση των αντιμαχόμενων δυνάμεων, προτού ξεκινήσει τον Σεπτέμβριο του 1939 η δεύτερη και τραγικότερη φάση του δράματος. Οι πρωταγωνιστές του 1914 συνεχίζουν μέχρι και σήμερα τις προσπάθειές τους για οικονομική και πολιτική επικράτηση, αν και στους κόλπους των άλλοτε αντιμαχόμενων στρατοπέδων έχουν σημειωθεί κάποιες μεταβολές. Οι κυρίαρχοι παίκτες όμως της παγκόσμιας σκακιέρας παραμένουν οι ίδιοι. Οι Γερμανοί πάντοτε προσπαθούν να κυριαρχήσουν στην Ευρώπη. Οι Γάλλοι παλινωδούν. Οι Αγγλοσάξονες προσπαθούν να αντισταθούν και οι υπόλοιποι ετοιμάζονται να μοιραστούν στα δύο στρατόπεδα, με τη Ρωσία να σπεύδει πάλι, όπως και τότε, να ισχυροποιήσει τη θέση της.

Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος διαρκεί ως σήμερα, με άλλο πρόσωπο, κάτι που αποδεικνύει ότι η Ιστορία έχει πράγματι την τάση να επαναλαμβάνεται. Γι' αυτόν τον λόγο η γνώση της μάς προσφέρει τη δυνατότητα να θωρακιζόμαστε για το «αδιανόητο».

Έχοντας αυτά κατά νουν, προβαίνουμε φέτος στην έκδοση τίτλων που σχετίζονται με το μεγάλο αυτό ιστορικό γεγονός. Η πιο πλήρης σύγχρονη ιστορική καταγραφή για το θέμα είναι αυτή του Hew Strachan, η οποία θα κυκλοφορήσει στο τέλος του 2013. Συγχρόνως, στη νέα μας σειρά Μεγάλες Μάχες έχουμε ήδη παρουσιάσει δύο από τις σημαντικότερες μάχες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, τις Μάχες του Βερντέν και της Καλλίπολης, καλύπτοντας έτσι ένα σημαντικό κενό στην ελληνική βιβλιογραφία.

HEW STRACHAN

Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ο Hew Strachan επιχειρεί μια εντυπωσιακή, νέα καταγραφή των εκθροπραξιών, με πολλές νέες ερμηνείες και αποκαλύψεις για ένα από τα καθοριστικά ιστορικά γεγονότα του 20ού αιώνα. Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, που συχνά χαρακτηρίζεται εσφαλμένα απλώς ως μια παρατεταμένη αντιπαράθεση στο Δυτικό Μέτωπο, εξετάζεται πρώτη φορά υπό το πρίσμα των παγκόσμιων εξελίξεων.

Ο Strachan υποστηρίζει με πειστικό τρόπο ότι η εν λόγω σύρραξη είχε λάβει τις διαστάσεις ενός παγκοσμίου πολέμου πολύ πριν από τη συμμετοχή των Ηνωμένων Πολιτειών και τη Ρωσική Επανάσταση του 1917. Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, που κάθε άλλο παρά μια ευρωπαϊκή υπόθεση ήταν, αφορούσε στις αποικιακές κτήσεις των ευρωπαϊκών δυνάμεων, αλλά και απόμακρες περιοχές που χαρακτηρίζονταν από έλλειψη σταθερότητας και ισορροπίας, όπως τα Βαλκάνια, η Αφρική και η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Αυτά καθαυτά τα εδάφη καθιστούν κατανοητούς τους λόγους για τους οποίους ο πόλεμος δεν φαινόταν μάταιος εκείνη τη χρονική περίοδο.

Προσιτό στο μέσο αναγνώστη, συναρπαστικό, άκρως αξιόπιστο και εμπλουτισμένο με πλούσιο φωτογραφικό υλικό, μεγάλο μέρος του οποίου δεν έχει δημοσιευτεί κατά το παρελθόν, το βιβλίο αποτελεί μια υποδειγματική καταγραφή των ιστορικών γεγονότων που καθόρισαν τον 20ό αιώνα.

Για τον συγγραφέα

Ο Hew Strachan είναι καθηγητής Στρατιωτικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και στην ιστορία του Βρετανικού Στρατού. Έχει γράψει βιβλία Στρατιωτικής Ιστορίας, στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα: *European Armies and the Conduct of War*, *The Politics of the British Army*, *Wellington's legacy: the reform of the British army* και *From Waterloo to Balaclava*, ενώ έχει δημοσιεύσει και πλήθος άρθρων για θέματα στρατηγικής. Από το 2004 είναι υπεύθυνος του προγράμματος σπουδών *The Changing Character of War* του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Από το 2011 συμμετέχει στο *Joint Committee on the National Security Strategy* και στο *International Institute for Strategic Studies*.

www.govostis.gr

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Για το βιβλίο

Στη Βρετανία το λαϊκό ενδιαφέρον για τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο φθάνει σε τέτοιο βαθμό που ξαφνιάζει σχεδόν όλα τα έθνη – με πιθανή εξαίρεση τη Γαλλία. Η τηλεοπτική σειρά η *Μαύρη Οχιά*, ο εξαιρετικά επιτυχημένος σατιρισμός του BBC για την ιστορία της Αγγλίας, παρουσίαζε τους ήρωές της στα χαρκαώματα. Αυτή η σειρά –που είχε αποκτήσει φανατικούς θεατές– είχε ως πρωταγωνιστές καλομαθημένους στρατηγούς, ανόητους επιτελείς αξιωματικούς και κυνικούς αλλά πολυβασανισμένους πεζικάριους. Η άποψη ότι οι Βρετανοί στρατιώτες ήταν «λιοντάρια που τα καθοδηγούσαν γάιδαροι» εξακολουθεί να προκαλεί δημόσια αντιπαράθεση, η οποία δεν έχει χάσει τη θερμότητα της έστω και εάν πλέον δεν διαθέτει καμία πρωτοτυπία. Μια τέτοιου είδους αντιπαράθεση στερείται της ευρύτητας που απαιτεί η ερμηνεία ενός πολέμου που διεξαγόταν σε παγκόσμια κλίμακα, καθώς οριοθετεί τη σύγκρουση κατά μήκος μιας στενής λασπωμένης λωρίδας γης στη Φλάνδρα και τη βόρεια Γαλλία. Δεν λαμβάνει υπόψη της τις Ιταλικές Άλπεις ή τις Μαζουριανές Λίμνες, παραβλέπει τις ηπείρους της Αφρικής και της Ασίας και ξεχνάει και όσους άλλους έλαβαν μέρος στον πόλεμο: διπλωμάτες και ναυτικούς, πολιτικούς και εργάτες, γυναίκες και παιδιά.

Το μέγεθος των απωλειών της Βρετανίας δεν μπορεί να δικαιολογήσει μια τέτοια στενόμευαλη αντίληψη. Ο αριθμός των Βρετανών που έχασαν τη ζωή τους στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ίσως να είναι μεγαλύτερος από αυτόν του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, και η περίπτωση της Βρετανίας είναι ασυνήθιστη, αν όχι μοναδική, σε αυτό το θέμα. Αντιθέτως, ο αριθμός των απωλειών για τη Γερμανία, τη Ρωσία και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ήταν μεγαλύτερος στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο από ό,τι στον Α'. Όμως, από δημογραφικής απόψεως, ακόμη και οι απώλειες των 750.000 Βρετανών δεν αποτελούν ιδιαίτερα μεγάλο πλήγμα. Η επιδημία της γρίπης, που στο διάστημα του 1918-1919 θέριζε την Ασία, την Ευρώπη και την Αμερική, υπήρξε περισσότερο θανατηφόρα από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ήδη κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1920 ο πληθυσμός της Βρετανίας, όπως και άλλων εμπολέμων χωρών, πλησίαζε και πάλι τον αριθμό που είχε πριν από τον πόλεμο. Στις ανεπίσημες στατιστικές που καταδεικνύουν τον ρυθμό των γάμων και των γεννήσεων δεν υπήρξε «χαμένη γενιά».

Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος επιδεχόταν πολλές διαφορετικές ερμηνείες και μέχρι τουλάχιστον το τέλος της δεκαετίας του 1920, αυτές οι διαφορετικές ερμηνείες συνυπήρχαν μεταξύ τους. Κάθε ενήλικος σε ολόκληρη την Ευρώπη –όπως και πολλοί στην Αφρική, την Ασία, τη Βόρεια και Νότια Αμερική και την Αυστραλασία– είχε τη δική του άποψη για τη σημασία του πολέμου. Η πεποίθηση ότι ο πόλεμος ήταν συνάμα πολυδάπανος και μάταιος δεν ήταν ούτε γενική ούτε καν και η επικρατέστερη.

Όταν οι μεγάλες Δυνάμεις της Ευρώπης ξεκίνησαν τον πόλεμο το 1914, η γενική αντίληψη για τη μορφή του αγώνα είχε διαμορφωθεί περισσότερο από το παρελθόν παρά από τις προβλέψεις για το μέλλον. Οι επισημάνσεις για τους ενδεχόμενους κινδύνους, τόσο από τους απλούς ανθρώπους όσο και από τους ειδήμονες, ήταν πολλές, αλλά η ελπίδα υπερίσχυσε του ρεαλισμού και, στην πραγματικότητα, οι συνθήκες κατά την έναρξη του πολέμου δεν άφησαν στα έθνη πολλές δυνατότητες επιλογής. Κάθε έθνος θεωρούσε ότι ο πόλεμος φαινόταν πως επρόκειτο να διεξαχθεί για την υπεράσπιση του πατριού εδάφους του, και ως εκ τούτου, οι υποχρεώσεις των πολιτών του ήταν αδιαμφισβήτητες. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 1916 η φύση του πολέμου, οι υλικές δαπάνες που απαιτούσε, οι απώλειες και η συνακόλουθη απειλή πρόκλησης κοινωνικής αναταραχής είχαν αρχίσει να γίνονται εμφανείς. Αλλά ακόμη και τότε κανείς από τους εμπολέμους δεν άδραξε την ευκαιρία για διαπραγματεύσεις, για τις οποίες επέμεναν οι Ηνωμένες Πολιτείες. Οι διαφορές στις αξίες και τις ιδεολογίες φαίνονται τώρα λιγότερο σαφείς από ό,τι φαίνονταν τότε, και αυτό γιατί έχουμε δοκιμαστεί σκληρά από τις μεταγενέστερες συγκρούσεις μεταξύ Φασισμού και Μπολσεβικισμού, όπως και μεταξύ των δύο αυτών με τον Δυτικό Φιλελευθερισμό. Το ίδιο το γεγονός της εισόδου των Ηνωμένων Πολιτειών στον πόλεμο τον Απρίλιο του 1917 αποτελεί σημείο αναφοράς. Ο Woodrow Wilson ήταν «πολύ υπερήφανος για να πολεμήσει». Ήταν ολοκληρωτικά αντίθετος στην υιοθέτηση του πολέμου ως μέσο για την εξυπηρέτηση της πολιτικής, και τα αποτελέσματα των μαχών του Βερντέν και του Σορ το 1916 μάλλον είχαν ισχυροποιήσει αυτήν την πεποίθηση. Έτσι, όταν ενέπλεξε τις Ηνωμένες Πολιτείες στον πόλεμο, δεν είχε αυταπάτες για τις φρικαλεότητες τις οποίες

άνθρωποι σαν τον Wilfred Owen είχαν βιώσει από πρώτο χέρι. Αλλά είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες έπρεπε να εμπλακούν στον πόλεμο, εάν αυτό επρόκειτο να διαμορφώσει το μέλλον των διεθνών σχέσεων. Ίσως να ήταν ένα όραμα, το οποίο η Γερουσία απέρριψε αμέσως μετά τον πόλεμο, αλλά που εξακολουθεί να εμπνέει την εξωτερική πολιτική της Αμερικής.

Αυτό φυσικά είναι το μεγαλύτερο παράδοξο στην αντίληψή μας για τον πόλεμο. Από τη μια μεριά ήταν ένας περιττός πόλεμος που διεξήχθη με τρόπο που προκαλούσε το κοινό αίσθημα, αλλά από την άλλη ήταν ο πόλεμος που διαμόρφωσε τον κόσμο μέσα στον οποίο εξακολουθούμε να ζούμε. Όταν άρχισε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, οι ιστορικοί, ειδικότερα στην Αυτοκρατορική Γερμανία, έκαναν αναφορά σε έναν «παρατεταμένο» 19ο αιώνα, που άρχιζε με τη Γαλλική Επανάσταση το 1789 και τελείωνε το 1914. Οι μεταγενέστεροι ιστορικοί θεωρούν ότι τότε άρχισε ο «σύντομος» 20ός αιώνας, ο οποίος τελείωσε με το πέρας του Ψυχρού Πολέμου το 1990. Οι μεταγενέστερες συγκρούσεις στα Βαλκάνια κατέστησαν σαφή, σε πολλούς, τον ρόλο που διαδραμάτιζε η πολυεθνική Αυτοκρατορία των Αψβούργων, καταπνίγοντας τις εθνικές και πολιτιστικές διαφορές πριν από το 1914. Στο διάστημα του 1917-1990 η ιδεολογική αντιπαράθεση μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και της Δύσης προκάλεσε μια παρόμοια κατάσταση. Αλλά η Σοβιετική Ένωση ήταν η ίδια κληρονόμος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, το παράγωγο της Ρωσικής Επανάστασης. Το απολυταρχικό καθεστώς της εγκαθίδρυσε μια μορφή διεθνούς τάξης, ειδικότερα στην Ανατολική Ευρώπη μετά το 1945. Το είδος του πολέμου που διεξάγεται σε περιορισμένη κλίμακα, και το οποίο πυροδότησε τον παγκόσμιο πόλεμο το 1914, εξαφανίστηκε λόγω ακριβώς αυτού του γεγονότος: ο φόβος ενός μεγάλου πολέμου συγκρατεί και εξουδετερώνει τους κινδύνους που ενυπάρχουν σε έναν πόλεμο περιορισμένης κλίμακας. Στην Ανατολική Ευρώπη όμως η επικρατούσα άποψη για τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν πολύ διαφορετική από την άποψη που σήμερα επικρατεί στη Δύση: ο πόλεμος δεν ήταν μάταιος. Για τους επαναστάτες, όπως και για τις εθνικότητες που ήταν υπήκοοι της Αυτοκρατορίας των Αψβούργων, ο πόλεμος ήταν η λύτρωσή τους.

Στη Μέση Ανατολή ίσχυαν διαφορετικά πράγματα. Ο πόλεμος δεν ικανοποίησε κανέναν. Οι Βρετανοί και οι Γάλλοι είχαν αποκτήσει προσωρινό έλεγχο σε μεγάλα τμήματα της πρώην Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ματαιώνοντας έτσι τις φιλοδοξίες των Αράβων για ανεξαρτησία. Επιπλέον, κατά την εξέλιξη των γεγονότων είχαν δοθεί αντικρουόμενες υποσχέσεις: συγκεκριμένα, ο Arthur Balfour, ο πρώην Βρετανός Πρωθυπουργός, δήλωσε ότι οι Εβραίοι θα έπρεπε να βρουν μια πατρίδα στην Παλαιστίνη. Οι ρίζες των σημερινών προβλημάτων στη Μέση Ανατολή βρίσκονται σε όλα αυτά.

Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος έλυσε μερικά προβλήματα, αλλά δημιούργησε άλλα. Υπό αυτήν την έννοια δεν διαφέρει πάρα πολύ από οποιονδήποτε άλλον πόλεμο. Το άλλο σπουδαίο πόνημα στην αγγλική γλώσσα που εκδόθηκε στην ογδοηκοστή επέτειο της ανακωχής, Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, του John Keegan, καταλήγει ότι «οι ηθικές αρχές... ελάχιστα άξιζαν το τίμημα που τελικά καταβλήθηκε για την υπεράσπισή τους». Το συμπέρασμα αυτό εδράζεται στον αρχικό ισχυρισμό του ότι: «Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν μια περιττή και τραγική σύγκρουση». Οι φιλελεύθεροι, με μικρό «φ», υιοθετούν αυτόν τον ισχυρισμό για πολλούς πολέμους, και δικαιολογημένα. Είναι όμως αυτό στην πραγματικότητα περισσότερο αληθινό για τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο από όσο για κάθε άλλον πόλεμο; Και τι αντιπροσωπεύουν οι αρχές, εάν σε τελική ανάλυση δεν αξίζει να αγωνισθεί κάποιος γι' αυτές; Πιθανόν να αναρωτιόμαστε γιατί οι εμπόλεμοι το 1914 ήταν έτοιμοι να υποστούν τόσα πολλά, αλλά αυτό συμβαίνει γιατί εξετάζουμε τον πόλεμο μέσα από την οπτική ενός νέου αιώνα και γιατί είμαστε προικισμένοι με τις αξίες που έχουν διαμορφωθεί από την εμπειρία που αποκτήθηκε τόσο από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο όσο και από τους μεταγενέστερους πολέμους. Επιβάλλεται να σκεπτόμαστε όπως αυτοί τότε και όχι όπως εμείς τώρα.

ΕΓΧΡΩΜΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Οι φωτογραφίες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου συνήθως απεικονίζουν μια γκριζα πραγματικότητα, κυριολεκτικά αλλά και μεταφορικά. Στις ασπρόμαυρες της περιόδου αποτυπώνεται η λάσπη, η βροχή και το κρύο. Όμως, υπάρχουν και έγχρωμες φωτογραφίες του πολέμου. Τον Μάιο του 1915 συστάθηκε το Τμήμα Φωτογραφίας του Γαλλικού Στρατού, το οποίο είναι υπεύθυνο όχι για όλες, αλλά για τις περισσότερες από τις έγχρωμες εικόνες που ακολουθούν. Αποστολή του ήταν η καταγραφή του πολέμου με την πλήρη αξιοποίηση των έως τότε διαθέσιμων μέσων. Ένα εξ αυτών ήταν η πρώτη έγχρωμη διαδικασία λήψης και εκτύπωσης φωτογραφιών (Autochrome Lumière) που επινόησαν οι αδελφοί Lumière το 1903 και η οποία άρχισε να διατίθεται εμπορικά το 1907. Η πρωτοπόρα εκείνη φωτογραφική μέθοδος βασιζόταν στην επεξεργασία με επιχρωματισμένα στρώματα που το καθένα ήταν ευαίσθητο στο πράσινο, το πορτοκαλί και το μωβ πάνω σε μια γυάλινη πλάκα απορρόφησης χρώματος. Οι λήψεις ήταν κυρίως στατικές σκηνές ή στημένες ομαδικές πόζες, καθώς η έκθεση στον φακό έπρεπε να διαρκεί μέχρι και δέκα δευτερόλεπτα. Μπορεί στο ακόλουθο φωτογραφικό υλικό να μην υπάρχουν στιγμιότυπα δράσης, και αναπόφευκτα στις περισσότερες φωτογραφίες να εικονίζονται Γάλλοι, αλλά η αξία αυτών των φωτογραφιών έγκειται στο ότι αποκαλύπτουν έναν διαφορετικό πόλεμο, όπου ο ουρανός μπορεί να είναι γαλανός, το γρασίδι να είναι πράσινο και οι στολές να είναι λιγότερο ξεθωριασμένες.

3. Στρατιωτική ομιλία στο πεδίο μάχης του Μόρνη το 1914. Ένας από τους Γάλλους στρατιώτες φοράει τη νέα οριζόντια χρωματιστή ανιχνυστική κίτρινη, η οποία σταδιακά καθιερώθηκε στον γαλλικό στρατό κατά το διάστημα 1914-1915.

5. Ουκρανός στρατιώτης που κρατάει μια σημαία, αργότερα το 1915 ο γαλλικός στρατός είχε αρχίσει να χρησιμοποιεί τον ουκρανικό ουρανό ως ταυτότητα, οι ουκρανοί δεν ήθελαν να καταλάβουν τον πόλεμο, αλλά μέχρι το 1916 δεν είχε καταλάβει στην ουσία τους.

4. Το φθινόπωρο του 1914 οι Βούλγαροι επιτίθενται στη Γαλλία με πολλές εκατοντάδες αντιστασιαστές από ολόκληρη την περιοχή. Ουκρανός στρατιώτης κρατάει μια σημαία, αργότερα το 1915 ο γαλλικός στρατός είχε αρχίσει να χρησιμοποιεί τον ουκρανικό ουρανό ως ταυτότητα, οι ουκρανοί δεν ήθελαν να καταλάβουν τον πόλεμο, αλλά μέχρι το 1916 δεν είχε καταλάβει στην ουσία τους.

6. Τα παιχνίδια των παιδιών όπως και η σχολική τους μόρφωση, δεν έμειναν ανεπηρέαστα από τον πόλεμο: ένας «ήρωας» του στρατού της πατριχής Οδού Γενεράκι παρουσιάζεται στο «πεδίο της μάχης» (22 Αυγούστου του 1915).

8. Στο ποταμό St. Ερμπίλ των 6 ημερών, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν τακτικά τον 24 φωτογράφων, αποδίδονται από όλους τον 14. Τυχερή ημερήσια Πέλοια, οι οποίοι κατασκευάστηκαν από τις παρυφές Ραβέντσα και St. Μαντινέ και Denis-Saint.

9. Γαλλικοί στρατιώτες πολέμου στην Αλγερία, με αυθεντικό μουσικό όργανο, παρουσιάζουν την ζωή της Γαλλίας στη Βόρεια Αφρική.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

[...]Ένας από τους αξιωματικούς του, ο Vladimir Littauer, παραδέχθηκε αργότερα: «Το θέαμα στη γερμανική πλευρά των συνόρων ήταν... τρομακτικό. Σε έκταση πολλών μιλίων υπήρχαν αγροκτήματα, θημωνιές και στάβλοι που καίγονταν... Λεηλατούσαμε και καταστρέφαμε, όπως κάθε στρατός, και αργότερα αρνούμασταν να το παραδεχθούμε».2 Στις 23 Αυγούστου, ο Max Hoffmann, ο διευθυντής του Γραφείου Επιχειρήσεων της 8ης Γερμανικής Στρατιάς, έγραψε στο ημερολόγιό του: «Δεν υπήρξε – αλλά ούτε και θα υπάρξει– ποτέ ξανά ένας τέτοιος πόλεμος που να διεξάγεται με τόσο κτηνώδη μανία».3 Την ίδια ημέρα έφθασαν στο Βερολίνο πρόσφυγες οι οποίοι μιλούσαν για «αποκεφαλισμούς, παιδιά που κάηκαν, γυναίκες που έπεσαν θύματα βιασμού».4 Οι διαδόσεις και η προπαγάνδα, όπως και στην περίπτωση των φρικαλεοτήτων στο Βέλγιο, χαρακτηρίζονταν πάντα από έναν βαθμό υπερβολής, αλλά οι αναφορές από την Ανατολική Πρωσία ήταν πολύ περισσότερο αναξιόπιστες. Μετά το τέλος του πολέμου η επίσημη γερμανική ιστορία αναφέρει ότι εντός τεσσάρων εβδομάδων οι Ρώσοι είχαν δολοφονήσει 1.620 πολίτες, αλλά το 1915 οι ίδιοι οι Γερμανοί είχαν κάνει λόγο για τη δολοφονία 101 ανθρώπων. Επιπλέον, δεν υπάρχουν αποδείξεις ότι κατά την εισβολή αυτή η Ρωσική Ανώτατη Διοίκηση χρησιμοποίησε εσκεμμένα την τρομοκρατία ως ένα προληπτικό μέσο εναντίον της λαϊκής αντίστασης, σε αντίθεση με αυτό που είχε συμβεί στο Βέλγιο και τη Σερβία. Ο διοικητής της 1ης Ρωσικής Στρατιάς, Paul Rennenkampf, είχε εκδώσει την ακόλουθη οδηγία: «Επιθυμία του Τσάρου Πασών των Ρωσιών είναι να αντιμετωπιστούν με επιεικία όλοι οι φιλήσυχοι κάτοικοι».5 Παρ' όλα αυτά η Ρωσική Ανώτατη Διοίκηση δεν είχε δώσει ιδιαίτερο βάρος στα θέματα της επιμελητείας πριν από τον πόλεμο, με αποτέλεσμα να καταρρεύσει το σύστημα ανεφοδιασμού του ρωσικού στρατού σχεδόν αμέσως με την έναρξη της προέλασής του. Επομένως, προκειμένου τα ρωσικά στρατεύματα να εξασφαλίσουν τους αναγκαίους πόρους επιβίωσής τους, κατέφευγαν σε λεηλασίες, ενώ κατέστρεφαν ό,τι δεν μπορούσαν να μεταφέρουν μαζί τους. Σε αυτήν την περίπτωση, όπως είχε συμβεί και σε ανάλογες περιπτώσεις, ο πόλεμος ελιγμών συνοδεύθηκε από βαναυσότητες.[...]

Την 1η Μαΐου άρχισε η προκαταρκτική επισήμανση στόχων του πυροβολικού. Τις πρώτες πρωινές ώρες της επομένης προωθήθηκαν γερμανικές περίπολοι προκειμένου να εντοπίσουν ασθενή σημεία στην αμυντική διάταξη και να καταστρέψουν τα συρματοπλέγματα. Έπειτα, στις 06:00 , ξεκίνησε ένας σφοδρός καταιγισμός πυρών πυροβολικού. Στις 07:00 το Σύνταγμα της Φρουράς, στο οποίο υπηρετούσε ο Λοχαγός Von Loebell, προώθησε δύο από τα τάγματά του και κατέλαβαν μια εγκαταλελειμμένη ρωσική θέση. Στις 10:00 το γερμανικό πυροβολικό μετέφερε τα πυρά του πλήττοντας τα μετόπισθεν των Ρώσων προκειμένου να απαγορεύσει την κίνηση των ρωσικών ενισχύσεων προς το πεδίο της μάχης. «Οι αμυνόμενοι», ανέφερε ο Loebell, «οι οποίοι είχαν υποστεί μικρές απώλειες από τα πυρά του πυροβολικού, ήταν έτοιμοι να αποκρούσουν την έφοδο, αλλά δεν μπορούσαν να φανταστούν ότι οι φάλαγγες εφόδου είχαν ήδη εξορμήσει από την καταληφθείσα θέση αφού δεν είχαν αντιληφθεί τις προπαρασκευές μας. Ανεβήκαμε την πλαγιά του υψώματος και βλέποντάς μας ξαφνικά μπροστά τους, αιφνιδιάστηκαν πλήρως· άρχισαν τότε να πυροβολούν στοχεύοντας πολύ ψηλότερα από όσο έπρεπε, με αποτέλεσμα οι απώλειές μας από τα πυρά τους να είναι εντυπωσιακά ελάχιστες. Στον λόχο μου, παρά τα πυκνά πυρά των πολυβόλων, είχαμε μόλις τρεις νεκρούς και τέσσερις τραυματίες... Καταλάβαμε έξι χιλιόμετρα εδάφους».15 Οι αυстро-γερμανικές δυνάμεις χρειάστηκαν μόλις δύο ημέρες για να διασπάσουν τις ρωσικές γραμμές, ενώ μέσα σε μια εβδομάδα οι Ρώσοι είχαν απώλειες 210.000 ανδρών, από τους οποίους οι 140.000 είχαν συλληφθεί αιχμάλωτοι. Ολόκληρη η αμυντική τοποθεσία στα Καρπάθια είχε καταρρεύσει και οι ίδιοι αναγκάστηκαν να συμπτυχθούν σε ένα μέτωπο 160 χιλιομέτρων. Το Przemyśl ανακαταλήφθηκε στις 3 Ιουνίου και το Lemberg στις 22 του ίδιου μήνα. Κατά τη διάρκεια του Α Παγκοσμίου Πολέμου το πλέον επιτυχημένο στρατιωτικό δίδυμο στον γερμανικό στρατό δεν ήταν ο Χίντενμπουργκ και ο Λούντεντορφ, αλλά ο Mackensen με τον Seeckt.

